

חלוקתו של גבניוס

מאת
ב. קנאל

בשנת 63 לפסה"נו השתלט פומפיאוס על ארץ יהודה וכבש את ירושלים. הוא קרע ממדינת החשמונאים חבלים מרובים, ולא הניח להורקנוס אלא את יהודה, אדום והגליל, וחלק של עבר-הירדן שהיה שם יישוב יהודי צפוף. על-ידי כך פיצל את הארץ לשני גושים נפרדים: יהודה, אדום ועבר-הירדן בדרום, והגליל בצפון, ובין שני הגושים שרשרת של ערים יווניות, שהחזיר להן פומפיאוס את עצמאותן ושקד על חיזוקן, ותחום השומרונים צוררי ישראל מכבר²).

ולא זו בלבד שקרע מארץ יהודה את כל הערים שבאיזור החוף, ויפו ותחומה בכללן³, אלא שניתק מן הארץ בדרום-מערבה גם את מרישה ואת תחומה⁴. בדרך שמהיהודה לגליל קרע פומפיאוס מיהודה את תחום

(1) ע"י לאחרונה ר. מרקוס בפירושו לקדמוניות י"ד, ד', ג', § 66.

(2) מלחמות א', ז', ו', § 157-155; קדמוניות י"ד, ד', ד', § 74-76. ועי' עתה: מ. אבייונה,

גיאוגרפיה היסטורית של ארץ-ישראל, ירושלים תש"ט, ע' 40-44. והמפה בע' 42.

(3) אין אנו יודעים בוודאות, מה הם גבולותיו המזרחיים של התחום שצירפו פומפיאוס

ליפו. אצל קארסטט (*U. Kahrstedt, Syrische Territorien in hellenistischer*)

Zeit, Abh. d. Ges. d. Wiss., Göttingen, Phil.-Hist. Klasse, N. F., Bd. XIX, 2,

(Berlin 1926, p. 99, karte 3 b) מסומנת לוד בקצהו המזרחי של תחום יפו. אולברייט

סובר כנראה, שגם גזר נקרעה מיהודה על-ידי פומפיאוס (162 p. *JBL*, 1937), שירר

(5) (*Geschichte*, I, ed. 3-4, p. 339, n. 5), אגל (*Géographie* II, p. 147-148)

ואבייונה (שם ע' 44) סוברים, שגזר נכללה בתחומה של ארץ יהודה, ולדעתם היתה מקום מושבה,

של אחת הסנהדראות שייסד גבניוס. — מכל מקום מסתבר, שאפילו נכללו גזר ולוד בתחום יהודה

היו שטחי ספר. אף מסתבר, שגזר נמצאה בתקופה זו בתהליך של ירידה והידלדלות (*Albright*,

ibid. n. 51), ונראה שתושביה היו הולכים ונוטשים אותה.

(4) מלחמות א', ז', ו', § 156; קדמוניות י"ד, ד', ד', § 75. בימי הבית השני ירדה חברון

מחשיבותה, ושתי הערים החשובות באדום הן מרישה (תל אצנדהנה בקרבת בית-גוברין) ואדורים

(דורא, בריחוק 8 ק"מ מצד מערב ודרום-מערב לחברון). לדעתי, סיבת ירידתה של חברון עיקרה

ארץ השומרונים כאמור, והערים שומרון ובית-שאן בכלל זה; ואת הכרמל סיפח לעכו⁵). בעבר-הירדן קרע מעל מדינת החשמונאים את מרבית כיבושיהם והניח להם רק איזור מצומצם במערבו של חבל זה. איזור זה נמשך מתחומה של חמתן, היא היום תל-עמחה שבגדה הצפונית של ואדי רג'ב⁶, שהיה גובל מצפון בתחום פחל, וממזרח בתחום גרס. בריחוק של 20 ק"מ בערך מדרום לחמתן שכנה גדור⁷, היום א-תל, ליד עין ג'אדור שממזרח לא-סלט; למזרחו גובל היה האיזור היהודי כאן בתחום פילאדלפיה (רבת-עמון)⁸; ומדרום הגיע האיזור היהודי עד סביבת מכזור ועד בכלל — וכאן היה גובל במדינת הנבטים שממזרחו⁹).

ממערב לירדן השאיר פומפיאוס בתחום מדינתו של הורקנוס, מלבד הגליל, את מרביתה של אדום, שמרכזה היה עתה אדורים¹⁰, ואת ארץ

בקבתה לאיזור היהודי של בית-צור. שני המקומות שוכנים ברמת ההר, ואין מעצור טבעי ביניהם. מסיבה זו עבר המרכז העיקרי של אדום לאדורים, המרוחקת יותר מתחום היישוב היהודי, והיא עלתה על מרישה בחשיבותה האדמיניסטרטיבית לארץ אדום (ועי' לקמן הע' 10). עובדה זו מסתברת גם מתוך חשמונאים א', י"ג, 20, ומקדמוניות י"ג ו', ה', § 207, שם נזכרת אדורים מלבד בעת מסעו של טריפון דרך ארץ אדום, וכן מדברי אפיון שהוא מוסרם מפי מנסתיאס (נגד אפיון ב', ט', § § 112, 114, 116). — מרישה נמצאת בקצה המערבי של ארץ אדום לקראת השפלה; יותר משהיתה בירה אתנית לאדום, היתה מרכז מסחרי ואדמיניסטרטיבי. כן נראים הדברים, שהיה בה גם יסוד נוכרי ניכר, הם "הצידונים אשר במרישה" τῶν ἐν Μαρόσῳ Σιδωνίων. ומטעם זה הכריז עליה פומפיאוס כעל עיר יוונית העומדת ברשות עצמה. ועי' J. P. Peters, H. Thiersch: *Painted Tombs in the Necropolis of Marissa*, London, 1905, p. 36-40; Fig. 7 on p. 36 והיונים בחקופה ההיליניסטית, ע' 149.

(5) מ. אבי-יונה, גיאוגרפיה, ע' 41, הע' 7. מלחמות ג', ג', א', § 35.
 (6) W. F. Albright, *BASOR* 6, 1926 p. 42-45. צורות אחרות של שם זה: עמתו, עמתוס (עי' ש. קליין, מחקרים ארצישראלים, ב', ע' 42 ואילך).
 (7) אבי-יונה, גיאוגרפיה, ע' 153.

(8) את הערים היווניות בעבר-הירדן, בתוספת בית-שאן שבעבר-הירדן מערבה, צירף פומפיאוס כידוע לברית ערי הדיקאפוליס. ועי' לאחרונה אבי-יונה, שם, ע' 42-43.
 (9) על כיבושי ינאי בארץ הנבטים עי' עתה: א. שליט, כיבושי ינאי במואב, ארץ-ישראל, מחקרים בדיעת הארץ ועתיקותיה, ספר א' תשי"א, ע' 104 — 130.

(10) אדורים, ששמה המיוון עתה Ἀδωρα (ואולי אף Γαδωρα, עי' לקמן). על חשיבותה של אדורים בימי הבית השני עי' מ. אבי-יונה, שם עמ' 20, 36, 54, וביחוד בע' 104 הע' 4. יש סוברים, שפומפיאוס הפריד גם עיר זו מתחום ארץ יהודה, ועשאה עיר העומדת

יהודה גופה, שמרכזה ירושלים וגבולה בצפון הגיע כאמור עד לתחום השומרונים, ואילו גבולה המערבי אינו ברור מימי פומפיאוס ואילך. צמצום שטחה של ארץ יהודה וביתורה, וחיזוקם של הנוכרים לא הועילו לו לפומפיאוס להשקיט את הארץ לאורך ימים, ולמנוע מרידות נגד שלטונו של הורקנוס. אדרבה, מתנגדי הרומאים התלקטו אל אלכסנדרוס בן אריסטובולוס, שעלה בידו לברוח מרומי. בשנת 57 לפסה"נ אסף אלכסנדרוס חיל רגלים ופרשים, והשתלט על ירושלים וביצר את המצודות אלכסנדריון, הורקניה ומכוור. גביניוס שבא אותה שעה לשמש פרוקונסול בסוריה, ניצח את אלכסנדרוס בקרב בקרבת ירושלים. צבא המורדים של אלכסנדרוס נסוג למצודת אלכסנדריון, ולאחר שצרו עליו הרומאים הוכרח למסור את המצודה הזאת וגם את המצודות האחרות לידי גביניוס.

אחר ניצחונו זה חילק גביניוס את הארץ לחמישה מחוזות-סנהדראות¹¹, שמרכזהם היו; ירושלים, יריחו, ציפורי, חמתן (שבעבר-הירדן)¹² ו-Γαδαρα או פאדארה. זיהויו של מרכז המחוז החמישי, נחלקו בו החוקרים, ואף לא נתבררו בוודאות תחומי המחוז ששימש לו מקום זה למרכז. וכן לא נתפרש הדבר כל צורכו, היאך משתלבת חלוקתו של גביניוס בחלוקות האדמיניסטרטיביות השונות הידועות לנו מימי הבית השני.

כבר קבעו החוקרים¹³, שיש דמיון בין חלוקתו של גביניוס לבין חלוקת מקדוניה לאחר קרב פידנה בשנת 168 לפסה"נ, שחילקה הרומאים לארבעה מחוזות עצמאיים ונפרדים שכל אחד מהם טבע אפילו מטבעות

ברשות עצמה. בדעה זו מחזיק גם א. צ'ריקובר בס' היהודים והיונים בתקופה ההלניסטית, ע' 149. ועי' לענין זה קארשטט 98, n. 4, op. cit.

11) מלחמות א', ח', ה', § 170. קדמוניות י"ד, ה', ד', § 91; הסדר במקור הוא: ירושלים, Γαδ^αρα, חמתן, יריחו, ציפורי.

12) נראה לי, שגביניוס בחר בחמתן הנמצאת בחלק הצפוני של האיזור היהודי שבעבר-הירדן, מפני ששם היה מבצר ראשי בימי החשמונאים. עובדה זו נרמזה לדעתי בקדמוניות י"ג, ג', § 356. שם נזכרת חמתן בתור "בירתו" של תיאודורוס ובתור "המצודה הגדולה ביותר שבעבר-הירדן". ועוד חיווק להנחה זו, שאחר מות הורדוס נזכר "ארמון מלכותי" (βασιλεια) דווקא ביריחו ובחמתן, שגם בתקופת גביניוס הן ערי מחוז (קדמוניות י"ז, י', § 277).

13) א. שליט: המשטר הרומאי בארץ ישראל, ירושלים תרצ"ו, ע' 31-33. והע' 29-44. H. Zucker: Studien zur jüdischen Selbstverwaltung im Altertum, Berlin 1936, p. 52-56.

מיוחדות לעצמו¹⁴). על-ידי חלוקה זו ביקשה רומי לא רק למנוע התקוממות משותפת של מקדוניה כלה, אלא גם ליבנות מן השאיפות הבדלניות של המחוזות הבודדים. אף-על-פי-כן יש כמה הבדלים עקרוניים בין שתי החלוקות הללו, והחשוב שבהם שהורקנוס הוסיף להיות ראשה היחיד של המדינה לפי תוארו הרשמי והמטבעות נטבעו בשמו¹⁵; לשון אחר: חלוקה זו לא באה אלא לרופף את השלטון המרכזי ביהודה, ואילו במקדוניה שאפו לבטל את השלטון הזה כל עצמו.

מה היו כוונותיו ומניעיו של גביניוס בחלוקת הארץ לחמש סנהדראות? שאלה זו שתי פנים לה — הבחינה הקונסטיטוציונית והפורמאלית, והבחינה המדינית הכרוכה במצב הפוליטי שבמזרח הקרוב ובתוכניותיו של גביניוס וביחסי הכוחות בארץ יהודה; כאן נידרש לבחינה המדינית בלבד. עיקר כוונתו של גביניוס היתה לייצב במהירות את המצב בארץ, ולחזק את ידי התומכים בהורקנוס וברומאים כנגד תומכיהם של אלכסנדרוס ואריסטובולוס. אמנם זה עתה ניגפו הללו לפניו במלחמה, אבל היה לו מקום לחשוש מפני חידוש המרד, שעשוי היה לסכל את תוכנית כיבושיו במזרח. כנראה כבר התכונן גביניוס באותה שנה (57 לפסה"נ) לצאת למסע-מלחמה על ממלכת הפרתים, שפתח בו בשנה שלאחריה, אף שבו העמיד בראש צבאו, בניגוד להוראות הסינאט, את תלמי הי"ב אבלטס מלך מצרים¹⁶. מטעמים אלה השתדל גביניוס בכל כוחו להבטיח את השקט באיזור.

על הורקנוס הב', שהיה רפה אונים, לא יכול גביניוס לסמוך שידע לקיים בידו את השלטון על ארץ יהודה בשעת חירום, והוא ביקש דרכים לחיזוקו של השלטון שיוכל לעמוד בפני סכנת מרידות.

אמנם מדברי יוסף בן-מתתיהו משתמע, כאילו כבר היה הכוח הממשי בארץ גם בתקופה זו בידי אנטיפטרוס¹⁷. אבל כנראה היו לאנטיפטרוס

B. V. Head, *Historia Numorum*², Oxford 1911, p. 238-239 (14)

(15) לעניין זה עי' מאמרי: האותיות היווניות על מטבעות יהוחנן הכהן הגדול, ידיעות,

שנה ט"ז (תשי"ב), ג'ד, ע' 52 ואילך.

Dio Cassius XXXIX, 56-58; Schürer I ed. 3-4, pp. 405-306, (16)

; 321; אבלטס הומלך בשנית בראשית שנת 55 לפסה"נ.

(17) 'קדמוניות י"ד, ג', ב', § 43. שליט, שם, ע' 55; צוקר, שם, ע' 57. תיאורו של יוסף

בקדמוניות י"ד ובמלחמות א' שאובים רובם מספרו של ניקולאוס מדמשק, שהוא מעין היסטוריה רשמית של בית הורדוס, שעל-כך הדגיש ניקולאוס את פעולותיו של אנטיפטרוס, והשתדל להתעלם מפעולות מתנגדיו.

גם מתנגדים חזקים שנאבקו עמו. מימי פומפיוס נמשך המאבק על השלטון הממשי במדינה בין שלושה יריבים: פיתולאוס, שהיה בעל השפעה הראשית בירושלים¹⁸; אנטטיפטרוס, שכפי שמסתבר היה מושל אדום¹⁹, ומליכוס, שאת איזור השפעתו איננו יודעים (הגליל או עבר-הירדן?)²⁰. גביניוס שדחוק היה למצוא דרך קצרה לייצובו של המצב בארץ, החליט לחלק את השררה בין המתחרים הללו, שכבר החזיקו בה איש איש במחוזו, וכך הגיע לחלוקה זו, שחֶפְפָּה את חלוקת המחוזות הרגילה של הארץ, המסתברת גם מבחינה גיאוגרפית, כלכלית, ובמידה מסויימת גם מבחינה אתנית.

ירושלים שימשה מרכז לארץ יהודה; ציפורי שימשה מרכז לגליל; חמתן — לעבר-הירדן; יריחו כבר היתה קודם-לכן מחוז מיוחד. בימי שמעון החשמונאי משל בה תלמי בן חבוב, חתנו של שמעון²¹. ומרצחו בשנת 135 לפסה"נ. ייחודה של יריחו, שבזכותו נועדה לשמש בירת מחוז, הוא במצבה הגיאוגרפי: נווה-מדבר זה נפרד מירושלים על-ידי מדבר יהודה, והוא היה מרכז אדמיניסטרטיבי נוח למבצרים שבסביבתו: דוך, מכנור, אלכסנדריון²², הורקניה, מצדה וכו'. הרי ששימשה יריחו גם מרכז לחבל צבאי. ובחינה בטחונית זו היתה חשובה ביותר בתקופה זו. וכן היתה יריחו יחידה כלכלית מיוחדת מפני מטעי הדקלים והאפרסמון שבה, ושימשה מרכז טבעי ליישובים שבסביבתה, בעמק-הירדן התחתון ובדרום עבר-הירדן. מסתבר ביותר, שפיתולאוס נתמנה מושל על ארץ-יהודה, אנטטיפטרוס

18) שהרי הוא נזכר במלחמות א' ח', ר' § 172, ובקדמוניות י"ד ר', א' § 93, בתור ὑποστράτηγος בירושלים. נראה, שזה תוארם של הממונים על המחוזות שבחלוקת גביניוס. 19) אביו כבר היה מושל אדום בימי ינאי (קדמוניות י"ד, א', ג', § 10). ומסתבר שהבן אף הוא מילא תפקיד זה, דבר זה יוצא גם מתוך קדמוניות י"ד, ז, ג', § 121, שנאמר שם שאנטטיפטרוס "היה נכבד ביותר בעיני האדומים".

20) מלחמות א' ח', ג', § 162; קדמוניות י"ד, ה', ב', § 84; אחר הוצאתו להורג של פיתולאוס, בשנת 53 או 52 לפסה"נ, היה מליכוס מתחרהו העיקרי של אנטטיפטרוס על השלטון למעשה בארץ יהודה.

21) חשמונאים א', ט"ז, 11: στρατηγός εἰς τὸ πεδῖον Ἰερουζαλῆμ.

22) מדבר זה, שאלכסנדריון נזכרת עם המצודות שביד אלכסנדרוס בן אריסטובולוס, מסתבר שהיא היתה בתחום ארץ יהודה, ולא בתחום שומרון, (מלחמות א' א', ב', § 161; שם, ג', § 163; שם ה', § 167 וכו'. קדמוניות י"ד, ה', ב', § 83 וכו').

על אדום, מליכוס על עבר-הירדן או הגליל, ואחיו של מליכוס על יריחו²³),
ועוד עלינו לברר את מקומו של המחוז החמישי $\Gamma\alpha\delta\alpha\rho\alpha$ או
 $\Gamma\alpha\zeta\alpha\rho\alpha$ ²⁴). הדעה המקובלת ביותר היא, שיש כאן שיבוש של $\Gamma\alpha\zeta\alpha\rho\alpha$,
היא גזר, אבל $\Gamma\alpha\zeta\alpha\rho\alpha$ היה שם שגור, וקשה להניח שהשתבש, ובייחוד
אין לפרש בדרך זו את התהוותה של הצורה $\Gamma\alpha\delta\omega\rho\alpha$ ²⁵). ולא זו בלבד,
אלא גזר — אם נכללה בתחום ארץ יהודה שלאחר פומפיאוס — מכל מקום
היתה יושבת על הספר, ועל-כן אינה נאה למושב של סנהדריה. מסבות
אלו התנגד אולברייט לזיהויה של $\Gamma\alpha\delta\alpha\rho\alpha$ עם גזר. לדעתו הוא אחד
משמות המקומות המרובים שנגזרו מן השורש גזר, כגון $\Gamma\alpha\delta\alpha\rho\alpha$ (אם
קיס) שבעבר הירדן²⁶). פרופ' ש. קליין ז"ל סבר, שהנוסח העיקרי הוא
 $\Gamma\alpha\delta\omega\rho\alpha$, וזוהיה מקום זה עם גזר שבעבר הירדן²⁷). אבל סברה זו
קושי גדול בה, והיא שחמתן, אחת מחמשת הסנהדראות, בעבר-הירדן היא,
והרי איזור הישוב היהודי כאן לא היה גדול כל-כך שיהא צריך שני מרכזים
של מחוזות, ומסתבר שדרום עבר-הירדן היהודי מרכזו היה ביריחו.

מופלא הדבר, שבכל הפתרונות שהוצעו עד עתה לא ניתנה הדעת
על אדום²⁸). לפי עניות דעתי ראויה היתה שתשמש מחוז מיוחד בימי
גביניוס: לא זו בלבד, שהיא חטיבה גיאוגראפית גדולה ומיוחדת, אלא
היא גם חטיבה אתנית מיוחדת. הרי בשעת כיבושיו של פומפיאוס לא

(23) לאחר שנרצח מליכוס אנו מוצאים את אחיו "עומד בראש מבצרים... ובהם מצדה"
(קדמוניות י"ד, י"א, ז', § 296). כנראה היה מושל יריחו.

(24) Niese מביא בשני המקומות את הנוסח $\Gamma\alpha\delta\alpha\rho\alpha$. במלחמות א', § 170, בכה"י VR
באה הצורה $\gamma\alpha\delta\omega\rho\alpha$; בתוך Lat (נוסח לטיני שמייחסים אותו לרופינוס בן המאה החמישית):
Gadoram: Heges. cod. Ambros.; doris; בקדמוניות י"ד, § 91, באה בכ"י P הצורה
 $\gamma\alpha\delta\omega\rho\alpha$.

(25) אין טעם להניח, שכתבי-היד כולם טעו כאן וכתבו במקום האות ζ את האות δ .
בייחוד אין להסביר את האות ω בצורה $\Gamma\alpha\delta\omega\rho\alpha$ הבאה בכ"י P בקדמוניות, ואת הצורות
 $\gamma\alpha\delta\omega\rho\alpha$ בכתיב VR, וכן doris בתרגום הלטיני (Lat), ואת Gadoram בתוך cod. Ambros.
מניין נולדו נוסחאות אלה, אם במקור היה כתוב $\Gamma\alpha\zeta\alpha\rho\alpha$?

(26) $\Gamma\alpha\delta\alpha\rho\alpha$ (היא אט-קיס) אינה נאה למושב
סנהדריה, לפי שהיא עיר נוכרית השייכת לדיקאפוליס.

(27) ש. קליין, ספר השנה של ארץ-ישראל. שנה ב'ג, תל-אביב תרפ"ו, ע' 19.

(28) קארשטט (שם, ע' 99) הבחין בקושי זה; לדעתו "מסתבר שמזרחה של אדום היה
שייך ליריחו". אבל אין סברתו מתקבלת על הדעת.

יצאו אלא קצת יותר מיובל שנים משעה שגייר הורקנוס את האדומים בכוח, ועדיין לא שלמה התמזגותם ביהודה. וכן היה מחוץ זה, כאמור, תחום השפעתו, וכנראה גם תחום ממשלו, של אנטטיפטרוס, שהוא מראשי מסייעיו של הורקנוס.

והנה לאחר ניתוקה של מרישה מאדום נשארה אדורים העיר הראשית היחידה במחוז זה. לפיכך נראה לי, שעיר-המחוז החמישית בחלוקת גביניוס $\Gamma\alpha\delta\omega\alpha$, אינה אלא טעות שטעה המעתיק הקדום של השם Adωqa ²⁹. הנחה זו יש בה תוספת טעם לחלוקתו של גביניוס מבחינה היסטורית ופוליטית. כיצד משתלבת חלוקתו של גביניוס בחלוקת הארץ למחוזות? פרופ' ש. קליין ביקש לראות בחלוקתו של גביניוס הד לחלוקת הארץ לטופארכיות (פלכים)³⁰. לא כאן המקום לברר עניין זה של חלוקת הארץ לטופארכיות, אבל ברור, שחלוקת גביניוס היא חלוקת הארץ למחוזות, שזמנה בוודאי ימי החשמונאים, ואפשר אפילו קודם לכן. זוהי חלוקתה הטבעית של הארץ למחוזות.

חלוקת הארץ לחמישה מחוזות ($\mu\epsilon\rho\acute{\iota}\delta\epsilon\varsigma$) ידועה לנו מתקופת הירודס, כפי שהראה מ. אבי-יונה³¹. המחוזות היו יהודה, השומרון, הגליל, עבר-הירדן ואדום. ההבדל בין חלוקה זו לחלוקת גביניוס הוא, שמימי פומפיאוס ריחו היא המחוז החמישי, ואילו ארץ שומרון נותקה מיהודה. אותה חלוקה בקווי העקריים אנו חוזרים ומוציאים בחלוקת הארץ למחוזות משנת 66 לסה"נ, בתחילת מלחמת החורבן, שעה שתחומי הארץ

29) השם $\Gamma\alpha\delta\alpha\alpha$ היה שגור בפי הרומאים, לפי שמכאן מוצאו של דמטריוס מגדרה עברו המשוחרר של פומפיאוס, ועי' עליו: Pauly-Wissowa, Real-Encyclopädie, IV, 2, Sp. 2802/3. בזכותו בנה פומפיאוס את העיר גדרה בשנית (מלחמות א', ז', י"ז, § 155; קדמוניות י"ד, ד', ד', § 75) (הבלבול בין $\Gamma\alpha\delta\omega\alpha$ ל- $\Gamma\alpha\delta\alpha\alpha$ משתקף בכה"י גם כאן: במלחמות א' ז', ז', § 155, באה ב-Lat הנוסחה $gadorensis$. ואין תימה, שסופרו של המקור הראשון, וז"א של פקודת גביניוס, נתן לשם המקום Adωqa צורה הידועה לו יותר, היינו $\Gamma\alpha\delta\omega\alpha$, ובכ"י מסוימים שוב נשתבש השם ל- $\Gamma\alpha\delta\alpha\alpha$ (כשם שאפיון, לעיל, הע' 4, מכנה אותה בשם Adωqa הידועה יותר בתקופתו). ובפרט, שמקום זה בא ברשימת הסנהדראות לפני חמתן, שאף היא בעבר-הירדן. מורי ד"ר א. שליט העירני, ששיבוש מעין זה הוא מן השיבושים המסתברים.

30) קליין, ספר חשנה, ב"ג, ע' 19. העובדה, שחמשת הערים הללו הן עירי-מחוז, אינה מוציאה את האפשרות, שהיו גם עם ערי נפה ומעמד.

31) אבי-יונה, גיאוגרפיה, ע' 55-56.

שבידי היהודים חפפו בעיקרם את תחומי חלוקתו של גביניוס, חוץ משינויים מועטים שיסודם בדבר זה, שמלבד הצרכים האדמיניסטרטיביים עמדו לעיני מושלי ירושלים בעיקר הצרכים הצבאיים של אותה שעה, שההתקפה הרומית היתה ממשמשת ובאה.

החלוקה למחוזות היא כאן: יהודה, אדום, יריחו, עבר-הירדן, והגליל³² (ובכלל הגליל גם גמלא שבצפון עבר-הירדן, שנקרעה מן הארץ מימי פומפיאוס). על מושלי המחוזות הללו נוספו עוד מפקדים צבאיים מיוחדים לאזורי הספר של ארץ יהודה, שהיו צפויים לפעולה מידית של הרומאים. יוחנן האיסי נתמנה מפקד לתמנה, לוד, יפו ואמאוס — כלומר לתחום המכוון כנגד איזור החוף, ויוחנן בן חנניה לגופנא ולעקרבה, כלומר לספר הסמוך לשומרון.

קיצורו של דבר, גביניוס התכוון לחלק את הארץ למחוזותיה הרגילים, שהם: יהודה, אדום, עבר-הירדן, הגליל ויריחו. המחוזות היו יחידות גיאוגרפיות וכלכליות, ובמידה מסויימת גם אתניות, שיכלו לעמוד ברשות עצמן. על-ידי שכרך בחלוקה זו אישים שנלחמו ביניהם על השלטון ביהודה, קיווה גביניוס לייצב את המצב בארץ יהודה. אבל המאבק על השלטון היחיד בארץ נמשך, והוא הוכרע בשנת 53 או 52 לפסה"נ, כשהוציאו הרומאים להורג את פיתולאוס והשלטון למעשה בארץ יהודה עבר לידי אנטיוכוס.

32) מלחמות ב', כ', ג' י"ד §§ 562—568. נפות הספר נזכרות כאן כחלוקה משנית מפני

הצרכים הצבאיים.